

→ NÄITÄ TARVITSET

- Ihmisoikeussopimusten turvaamia oikeuksia (liite 1)
- Geneven sopimusten ydinsisältö (oppitunti 2, liite 1)
- Taulukko: Ihmisoikeudet ja sodan oikeussäännöt (liite 2)

Sodassakin on säännöt.
OPPIMATERIAALI
YLÄKOULUILLE
JA LUKIOILLE

→ TEHTÄVÄ 4A

- Pohtikaa yhdessä:

Mitkä ovat minun oikeuteni? Miksi tarvitsen ihmisoikeuksia täällä Suomessa, missä kaikki on hyvin?

Miten oikeuteni eroavat sellaisessa valtiossa asuvan nuoren oikeuksista, jossa käydään sotaa? Mitä tapahtuu, jos ihmisoikeuksiani ei kunnioiteta?

- Voitte keskustella ihmisoikeuksista pienryhmissä ja kirjata niitä paperille. Verratkaa lopuksi keskusteluissa esiin nousseita asioita kansainvälisten ihmisoikeussopimusten turvaamiin oikeuksiin (liite 1).

→ TEHTÄVÄ 4B

- Tarkastelkaa yhdessä liitteen 1 ihmisoikeuksia.
- Miettikää jokaisen ihmisoikeuden tai valitsemienne kohdalla, voivatko valtiot poiketa oikeuden noudattamisesta tietyissä tilanteissa, ja miksi ko. oikeutta voitaisiin olla noudattamatta.
- Minkälaisia haasteita oikeuksien toteutumiseen liittyy aseellisen selkkauksen aikana? Millä keinoilla voitaisiin tukea sodan jalkoihin joutuneita ihmisiä heidän oikeuksien toteutumiseksi?

MALLIVASTAUKSIA

Oikeus elämään: Kenenkään elämää ei saa riistää mieltä valtaisesti. Ihmisoikeussopimukset eivät kuitenkaan kiellä laillisia sotatoimia. Vihollisuuksiin osallistuvan henkilön surmaaminen sodan oikeussääntöjä kunnioittaen ei siis ole kiellettyä.

Liikkumisvapaus: Valtio voi joutua rajoittamaan ihmisten vapaata liikkumisoikeutta esimerkiksi sotatilanteessa.

Oikeus mielipiteeseen ja sananvapauteen: Sananvapautta voidaan joutua rajoittamaan selkkaustilanteissa. Rajoitukset on kuitenkin tarkoin määritelty. Kenelläkään ei ole oikeutta syrjintään tai väkivaltaan yllyttämiseen.

Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin Säännöstä ei voida poiketa. Myös sotavangeilla on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, jos hänen epäillään syyllistyneen rikokseen. Henkilö voidaan kuitenkin ottaa

sotavangiksi ilman oikeudenkäyntiä, koska sotavankeuden tarkoitus on ainoastaan estää henkilöä osallistumasta aseelliseen toimintaan, ei rankaista häntä mistään teosta.

Oikeus kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen koskee vain rauhanomaisia ja aseettomia kokoontumisia.

Kidutuksen kieltö, orjuuden ja pakkotyön kieltö sekä syrjinnän kieltö ovat ehdottomia ihmisoikeuksia eli niistä ei voida koskaan poiketa.

Oikeus kehitykseen, opetukseen ja riittävään elintäsoon Näiden oikeuksien toteutuminen voi aiheuttaa haasteita konfliktitilanteessa, jossa tietty alue on toisen osapuolen miehittämä. Miehittäjävallalla on kuitenkin velvollisuus noudattaa miehitetyn alueen lakeja, elleivät ne uhkaa turvallisuutta tai estä kansainvälisen oikeuden toteutumista. Miehittäjävallan tulee myös käytettävissä olevien resurssien mukaan huolehtia miehitetyn alueen väestön hygieenisistä, terveydellisistä ja ravitsemuksellisista tarpeista.

→ TEHTÄVÄ 4C

- Tutustukaa Geneven sopimusten ydinsisältöön (kappale 2, liite 1).
- Pohtikaa yhdessä, miten sodan oikeussäännöt eroavat ihmisoikeuksista. Entä miksi sodassa pitää olla erikseen sääntöjä, vaikka ihmisoikeudet ovat olemassa?
- Miksi juuri nämä säännöt ovat voimassa aseellisen selkkauksen aikana? Miksi näistä säännöistä ei missään oloissa voida poiketa?
- Miten ihmisoikeuksien perustat eroavat sodan oikeussäännöistä?
- Tutustukaa yhdessä liitteen 2 kalvoon, johon on koottu ihmisoikeuksien ja sodan oikeussääntöjen eroja.

Sodassakin on säännöt.
OPPIMATERIAALI
YLÄKOULUILLE
JA LUKIOILLE

→ TESTAA TIETOSI

1. Sodan oikeussääntöjen mukaan...

- a) kaikilla on oikeus ravintoon
- b) tappaminen on kielletty
- c) siviilejä tulee suojella aseellisissa selkkauksissa

2. Ihmisoikeuksien mukaan...

- a) kaikilla on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin
- b) kaikilla on oikeus soittaa poliisille
- c) kaikilla on oikeus puolustautua asein

3. Mikä seuraavista on ehdoton ihmisoikeus?

- a) kaikilla on oikeus lääkkeisiin
- b) kaikilla on oikeus harjoittaa uskontoa
- c) orjuuttaminen on kielletty

4. Ihmisoikeudet ovat...

- a) voimassa vain rauhan aikana
- b) yleismaailmallisia
- c) ehdottomia – niistä ei voi poiketa

5. Minkälaisen tuomion Euroopan ihmisoikeustuomioistuin voi antaa valtiolle, joka on loukannut ihmisoikeussopimusta

- a) valtio joutuu maksamaan vahingonkorvauksia tai tarvittaessa muuttamaan lainsäädäntöään sopimuksen mukaiseksi
- b) Valtion päämies joutuu vankilaan
- c) Muut valtiot saavat rangaista valtiota esim. kauppasanktioilla

6. Mitä taistelija ei saa tehdä sodassa

- a) tappaa
- b) tappaa siviilejä
- c) ottaa sotavankeja

7. Mikä seuraavista on kirjattu sekä sodan oikeussääntöihin että ihmisoikeuksiin?

- a) kiduttaminen on kielletty
- b) kaikilla on oikeus liikkua ja valita vapaasti asuinpaikkansa
- c) kaikilla on oikeus perheen perustamiseen

8. Sodan oikeussäännöt...

- a) sitovat vain hyökkävää osapuolta sodassa
- b) sitovat kaikkia osapuolia aseellisissa selkkauksissa
- c) pätee aina

9. Mikä seuraavista väitteistä on oikein:

- a) Ihmisoikeuksia voi rajoittaa sota-aikana
- b) Ihmisoikeudet soveltuvat vasta aseellisen selkkauksen alkaessa
- c) Ihmisoikeudet ovat voimassa vain sodan ulkopuolella

10. Sodassa...

- a) on kaikki sallittua
- b) ei saa poiketa mistään ihmisoikeuksista
- c) ei saa loukata sodan oikeussääntöjä

Vastaukset:

1c, 2a, 3c, 4b, 5a, 6b, 7a, 8b, 9a, 10c